

ВІДГУК

офіційного опонента

**на дисертаційну роботу Кошарновської Світлани Леонідівни на тему:
«Правові форми реалізації соціальної функції Української держави»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія
політичних і правових учень**

Актуальність теми дисертації. Сучасний період розвитку українського суспільства характеризується підвищенням соціальної значущості людини, прагненням до забезпечення гідних умов життя, додержання прав і свобод людини і громадянина та є пріоритетним напрямком в діяльності держави. Різноманітність завдань, що вирішуються державою в різних сферах життя суспільства вимагає дієвих форм, методів і засобів їх здійснення, направлених на ефективне виконання українською державою свого істинного призначення. В цьому процесі функції держави відіграють особливу роль, оскільки за їх допомогою можна визначити характер її діяльності, правильність вибору пріоритетних напрямків розвитку, рівень організованості й ефективності державної діяльності, а питання про виконання нею соціальних функцій в правильно обраних формах є особливо нагальним та актуальним.

Оскільки форми реалізації функцій держави, як свідчить історичний досвід, розвиваються і змінюються разом з суспільним та державним життям, то потреба у вирішенні зазначеної проблеми і обрання С.Л. Кошарновською теми дисертаційного дослідження щодо правових форм реалізації саме соціальної функції є досить актуальним та практично значимим.

Актуальність досліджуваної проблематики має як теоретичне, так і практичне значення, адже саме в контексті правових форм реалізації соціальної функції раніше не розглядалася.

З аналізу тексту дисертації та автореферату можна відзначити, що дисертанткою застосовано системний підхід до наукового обґрунтування завдання, визначеного в дисертаційному дослідженні, аргументовано

сформульовано актуальність теми, досить чітко визначені об'єкт, предмет, мета та структурно-логічна схема дослідження.

Ступінь обґрунтованості результатів виконаного дослідження знайшли відображення у сформульованих здобувачкою наукових положеннях і висновках та забезпечено методологічним і теоретичним обґрунтуванням його вихідних положень, а застосування широкого кола наукових методів сприяли успішному виконанню завдання дослідження. Для визначення способів пізнання правових форм реалізації соціальної функції держави, побудови методологічної основи дослідження здобувачкою використані загальнонаукові методи пізнання, зокрема: методи генетичного аналізу та реконструкції, методи компаративного якісного аналізу-синтезу, методи логічного моделювання, типологізації, класифікації, екстраполяції. Дослідженню надало доволі логічного наукового обґрунтування застосування дисертанткою спеціальних прикладних методів: структурно-функціонального аналізу та реконструкції, порівняльного, системного аналізу, історичного, логічного тощо.

Крім того, успішному розв'язанню визначених у дисертації завдань, формулюванню відповідних наукових положень, висновків і пропозицій сприяло використання доволі широкого кола наукових джерел, історико-правової літератури, нормативних актів як вітчизняного так і міжнародного права, статистичних даних та судової практики.

Достовірність наукових положень, висновків і пропозицій дисертації підтверджується їхньою апробацією, публікуванням в наукових вітчизняних та зарубіжних фахових виданнях, обговоренням на наукових конференціях та ін. Одержані дисертанткою результати мають наукову значимість, як певна система нових здобутих знань в теорії держави і права, можуть бути використані в науково-дослідній сфері, освітньому процесі, а також у правотворенні та правозастосуванні.

Стосовно наукової новизни дисертаційної роботи можна зазначити, що проведене С.Л. Кошарновською дослідження є комплексним дослідженням сутності, місця і ролі правових форм в реалізації соціальної функції держави,

її еволюції в контексті розвитку правових форм на етапі сучасному етапі розбудови державності в Україні.

У дисертаційному дослідженні ґрунтовно представлено тлумачення широким колом вітчизняних та зарубіжних науковців розвиток поняття соціальної функції та констатовано, що соціальна функція здійснюється передусім заради забезпечення солідарності та інтегрованості суспільства через збалансування процесів розподілу та перерозподілу наявних ресурсів (політичних, економічних, соціокультурних) в інтересах як соціально-престижних, так і соціально-незахищених груп населення, за рахунок чого відбувається вирівнювання стихійних процесів соціальної структурації і подолання соціальної нерівності в суспільстві.

Доведено, що еволюція соціальної функції держави відбувається паралельно із еволюцією правової системи, яка в індустріальному суспільстві зазнає переходу від корпоративного до універсально-нормативного типу, наслідками чого є подолання соціально-групової упередженості в юридичному мисленні при переході від патерналістської до неопатерналістської парадигми соціальної політики. Результатом такої трансформації стає заміна пріоритетів надання соціальної допомоги від пасивного отримання фінансових допомог реципієнтами до надання нових адаптаційних можливостей для професійного і соціокультурного зростання особи.

Заслуговує на увагу визначення правових форм реалізації соціальної функції, де зацентовано увагу на видах правових форм реалізації соціальної функції та особливої уваги приділено найбільш значущим, на наш погляд, серед яких виділено правозастосовну, правореалізаційну та інтерпретаційно-правову та відзначено взаємозалежність їх одна від одної.

С.Л. Кошарновська слушно зауважує, що у сфері соціального законодавства існує зміщення правоінтерпретаційних форм реалізації соціальної функції держави від судової влади до виконавчої, що є недопустимими архаїзмами соціалістичної системи.

Цікавим теоретичним внеском можна назвати визначене дисертанткою поняття правових форм реалізації соціальної функції української держави. Це

пояснюється тим, що в юридичній літературі висвітлюється лише реалізація права, норм права або нормативно-правових актів у відповідних формах, а визначення реалізації державних функцій майже не вивчено. Авторкою визначені ознаки та сформульована дефініція, в якій зазначається, що «під формами здійснення державної влади розуміється діяльність державних органів, пов'язана із створенням, реалізацією і охороною правових норм за допомогою правотворчості, правозастосування і правоохорони (правозабезпечення), що тягне за собою юридичні наслідки».

Узагальнюючи наведене можна констатувати, що дисертація С.Л. Кошарновської написана на високому науковому рівні, має логічно побудовану структуру, чітко сформульовані ключові проблеми та наукові положення, що характеризуються високим ступенем обґрунтованості та достовірності. А зроблені висновки і рекомендації мають значення для теоретико-правової науки.

Одержані в процесі роботи над дисертацією основні результати роботи знайшли відображення в авторефераті, 8 наукових статтях, опублікованих у вітчизняних фахових виданнях та зарубіжних виданнях, а основні положення та результати дослідження пройшли належну апробацію та дістали схвалення на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Автореферат дисертації відповідає змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених законодавством України вимог.

У той же час, як кожне наукове дослідження, дисертація містить дискусійні положення:

1. В дисертаційній роботі досліджено правові форми реалізації соціальної функції української держави, а попри все, як свідчить спеціальна література, окрім правових форм є інші, зокрема організаційні форми. На нашу думку вони тісно взаємопов'язані між собою і тому слід було б проаналізувати цей взаємозв'язок.

2. У підрозділі 2.2. дисертаційної роботи зазначається про вагоме місце договорів нормативного змісту, при цьому увага акцентується, перш за все на міжнародно-договірній формі реалізації соціальної функції української

держави, в той час як внутрішнім договірним правотворчим формам приділено не достатньо уваги.

3. Деякі статистичні дані, використані у дослідженні потребують оновлення, насамперед у підрозділі 2.4., де здійснюється аналіз судової практики інтерпретаційних актів.

Висловлені зауваження не носять принципового характеру та не применшують значимості роботи, а лише пропонують можливі шляхи подальшого подальшого розвитку та вдосконалення досліджуваних проблем.

На підставі викладеного вище вважаємо, що дисертаційне дослідження Кошарновської Світлани Леонідівни «Правові форми реалізації соціальної функції держави» є завершеною науковою працею, в якій отримано нові обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують важливу наукову проблему. Зміст та оформлення дисертаційного дослідження відповідають вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567(зі змінами) а його авторка Кошарновська Світлана Леонідівна заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень.

**Доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент**

Ю.В. Кривицький